

מצבים מנטליים ראשוניים

יניב כץ דורית רינגרט

נושאים מרכזיים:

1. המשגות לרמות מבנה החוויה: מרחב ההתנסות האוטיסטי מגעי

על בסיס ההמשגות של קליין וויניקוט נאפיין את הרמות השונות של החוויה. להמשגות אלו גם היבט התפתחותי, וזו תהיה נקודת מוצא לדיון בשורשים המוקדמים של התפתחות תחושת העצמי והיפרדותם של הנפשי מהגופני ושל העצמי מהאחר.

ביבליוגרפיה

- אוגדן, ת. (1989). "מבנה החוויה". בתוך: **הקצה הפרימיטיבי של החוויה**. תרגום: אבנר ברגשטיין וחגית אהרוני. תל-אביב: עם עובד, 2001. עמ' 38-58.
- אוגדן, ת. (1989). "העמדה האוטיסטית מגעית". מתוך: **הקצה הפרימיטיבי של החוויה**. תרגום: אבנר ברגשטיין וחגית אהרוני. תל-אביב: עם עובד, 2001. עמ' 60-79.
- Winnicott, D. W. (1945). Primitive emotional development. In: *Through Pediatrics to Psychoanalysis*. London: Karnac, 1992.
- המאמר מתורגם לעברית בשם "התפתחות רגשית מוקדמת" בתוך: ויניקוט, ד.ו. **עצמי אמיתי עצמי כוזב**, תרגום: אורה זילברשטיין. תל אביב: עם עובד, 2009.
- Bick, E. (1968). The experience of the skin in early object relation. In: *Melanie Klein Today* Vol. I. London: Routledge, 1988, pp. 187-195.

הקשר לעבודות אמנות

בין העמדה הסכיזואידית-פרנואידית לבין העמדה הדכאונית

הקומדיה האלוהית מאת **דנטה**, הפורשת את ביקורו של דנטה במדורי הגיהנום, תהווה בסיס לקריאות ציוריות העוסקות בנושא. נתבונן בציורי **יום הדין האחרון** המצויים בקירות המזבח של כנסיות מתקופת ראשית הרנסנס ועד לשיאו, מתוך התייחסות לחלוקה שבין הנידונים והזכאים, בין גן

העדן לגיהנום, בין טוב ורע. ההתבוננות תיעשה מבעד למושגים הפסיכואנליטיים: "העמדה הסכיזואידית-פרנואידית" ו"העמדה הדיכאונית", המציעים עמדות שונות ליחסים שבין הטוב והרע שבנפש. בהקשר לכך נתבונן באיוריהם של **בוטיצ'לי** ושל **ראושנברג**, **לקומדיה האלוהית** של דנטה, בהם ניתן להבחין בייצוגים של התפישות השונות.

ביבליוגרפיה

דנטה, א. **הקומדיה האלוהית**. תרגום ראובן כהן, ירושלים: מאגנס, 2014.

עמר, מ. (עורך) **רוברט ראושנברג, 34 איורים לתופת של דאנטה**, תל-אביב: הגלריה האוניברסיטאית ע"ש גניה שרייבר, אוניברסיטת תל-אביב, 1996.

2. מלצר - הציר ההתפתחותי של הממדיות.

דונלד מלצר תיאר ציר התפתחותי הקשור בממדיות – התפתחות הנפשי מחד ממדיות לעבר תלת ממדיות הנתונה בזמן. ציר זה מאפשר לנו להמשיג את המרחב הנפשי כמרחב תחום במעטפת ובעל נפח, המקיים יחסי גומלין עם המציאות החיצונית דרך תהליכי השלכה והפנמה. כשלים בהתפתחותו של המרחב הפנימי ופגיעות טראומטיות חושפים את הסובייקט לחרדות קשות.

ביבליוגרפיה

Meltzer, D. (1974). "Adhesive identification". In: A. Hahn (Ed.) *Sincerity and Other Works: Collective Papers of Donald Meltzer*. London: Karnac, 1994.

Meltzer, D. (2002). "Jordi-from bi to tridimensionality". In: *Psychoanalytic work with children and adults*. London: Karnac.

Miterani, J. L., (1996). Ch. 10: Toward an understanding of Unmentalized Experience. In: *A Framework for the Imaginary*. Northvale, N.J.: Jason Aronson, Inc.

הקשר לעבודת אמנות

בין תפישה דו ממדית לתפישה תלת ממדית של הנפש

קארה ווקר: אמנית אמריקאית בחרה בייצוג דו ממדי ושטוח של דמויות המייצגות אירועים מההיסטוריה והתרבות האמריקאית, במטרה לחשוף את הגזענות הטמונה בייצוגים. נתבונן ביצירתה מבעד למושגים הפסיכואנליטיים המבחינים בין תפישה דו ממדית לתפישה תלת ממדית בנפש.

3. אנזייה - האני עור ומושג המעטפת - רווחה וסבל

אנזייה העשיר את ההמשגה של מצבי נפש ראשוניים ופיתח את המושג של מעטפת הנשענת על אופנויות החישה, בעיקר המישוש. טראומות הומשגו כקרקעים במעטפת, חירור ופגיעה באפשרות לווסת גירויים פנימיים וחיצוניים. מושגים של מעטפת רווחה ומעטפת סבל מאפשרים לבחון התפתחותם של מופעים פתולוגיים כמו גם לחדד ולמקד התערבויות טיפוליות.

ביבליוגרפיה

אנזייה, ד. (1995). "ההתהוות הנפשית (פסיכוגנזה) של ה'אני-עור'". בתוך: **ה'אני-עור'**. תרגום: אורה זילברשטיין. תל אביב: תולעת ספרים, 2004. עמ' 102-112.

אנזייה, ד. (1995). "מושג ה'אני-עור'". בתוך: **ה'אני-עור'**. תרגום: אורה זילברשטיין. תל אביב: תולעת ספרים, 2004. עמ' 79-88.

אנזייה, ד. (1987). "המסמנים הצורניים וה'אני עור'". בתוך: מ. גרנק (עורך), **אנתולוגיה של הפסיכואנליזה הצרפתית**. תל אביב: תולעת ספרים, 2007.

הקשר לעבודת אמנות

אנזייה: **כאב ויצירה אצל פרנסיס בייקון**

אנזייה, פסיכואנליטיקאי צרפתי, המשיג את ה"אני עור" וביקש באמצעות המשגתו להגות את הנפש במונחים גופניים של מעטפת והכלה. את עבודתו של האמן פרנסיס בייקון ראה מבעד המשגותיו, עליהן נתבונן במשותף מבעד לכתיבתו.

ביבליוגרפיה

אנזייה, ד., "כאב ויצירה אצל פרנסיס בייקון" בתוך **פרנסיס בייקון או דיוקנו של האדם המרוקן מאנושיותו**, 9-28. תרגום עדינה קפלן. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2010.

Davis H. Yard S. *Francis Bacon*. New York: Abbeville Press, 1986.

4. טסטין - כמוסות אוטיסטיות, החור השחור ויצוגי אימה ללא שם

עבודתה של טסטין עם ילדים הניחה את הבסיס להבנה מעמיקה יותר של החרדות הקשות אליהן כולנו עלולים להיות חשופים במהלכי ההתפתחות הראשוניים. למרות שחרדות אלו קשורות במצבים בהם קורסות יכולות הייצוג, כתיבתה של טסטין מקרבת אותנו להבנתן ומאפשרת לחשוב באיזורי התקיימות משוללי יכולת חשיבה.

ביבליוגרפיה

טסטין, פ. (1987). "נפילה". בתוך: **מחסומים אוטיסטיים במטופלים נוירוטים**. תרגום: מתן קמינר. תל אביב: תולעת ספרים, 2008. עמ' 201-212.
טסטין, פ. (1987). "חפצים אוטיסטים". מתוך: **מחסומים אוטיסטים במטופלים נוירוטים**. תרגום: מתן קמינר. תל אביב: תולעת ספרים, 2008. עמ' 127-142.
טסטין, פ. (1987). "צורות אוטיסטיות והופעתן בפסיכופתולוגיה של מבוגרים". מתוך: **מחסומים אוטיסטים במטופלים נוירוטים**. תרגום: מתן קמינר. תל אביב: תולעת ספרים, 2008. עמ' 161-176.
טסטין, פ. (1987). "התפתחות של 'היות אני'". מתוך: **מחסומים אוטיסטים במטופלים נוירוטים**. תרגום: מתן קמינר. תל אביב: תולעת ספרים, 2008. עמ' 230-250.
טסטין, פ. (1987). "מקצב הביטחון". מתוך: **מחסומים אוטיסטים במטופלים נוירוטים**. תרגום: מתן קמינר. תל אביב: תולעת ספרים, 2008. עמ' 277-293.
קינן, נ. (2009). "המעטפת המחוררת-על העבודה הטיפולית עם 'חורים' בנפש". **שיחות**. כ"ג (2). 138-150.

הקשר לעבודת אמנות

אווה הסה ואימת הנפילה

אווה הסה, אמנית אמריקאית, ילידת גרמניה, אשר פעלה בארה"ב באמצע המאה העשרים הביאה ביצירתה למפנה פיסולי בעשותה שימוש בחמרי פיסול רכים. נתבונן ביצירתה מבעד לחוויית הפירוק והנפילה עליהם כותבת ביומניה, חוויות הבאות לידי ביטוי בהליך יצירתה.

Pollock, G. Corby V.,(ed.) *Encountering Eva Hesse*, Munich, Berlin, London, New York: Prestel, 2006.